

HAJDÚ SZILVIA – TÚRI ADRIENN

A nyomkövető kutya szerepe a bűnüldözésben

Nike, a nyomkövető kutya 2011. augusztus 19-én kezdte meg „szolgálatát” a Csongrád Megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályán, és máris jelentős felderítési eredmények fűződnek a nevéhez. Alig háromhavi munkájával hozzájárult több vagyon elleni bűncselekmény felderítéséhez.

Sokakban felvetődhet a kérdés, hogy milyen módon alkalmazhatók a kutyák a nyomozásban, mi a sikerük titka. A kérdés megválaszolása előtt érdemes áttekinteni azt az időszakot, amikor először felvetődhetett ez a téma. Az egyik legrégebbi hiteles forrás, amely a rendőrkutya történetére vezet vissza, egy 1718. évi nürnbergi munka 'Vadászati és erdészeti jog' címmel. E szerint Angliában vannak olyan kutyák, amelyek a tolvajt mindenütt felkutatják, még akkor is, ha az már hajóra szállt. Sőt vízbe is ugranak, a hajó után úsznak, és ha felkerülnek a hajóra, megtámadják a tolvajt. Az idézet túlzónak tűnik, de egyértelműen alátámasztja azt a tényt, hogy a kutya nyomkövető képességét már a XVIII. században felismerték.

Manapság, amikor a bűnözés folyamatosan új elkövetési módszereket alkalmaz, a kutyák ősi vadászösztönének továbbfejlesztésével lehetőség nyílik a hatékony bűnüldözésre. Az állatok nyomának követése természetes ösztön-tevékenység, míg az emberi nyom követése e természetes ösztönön alapuló tanított viselkedésforma, amelynek elsajátítására képzik ki a rendőrkutyaikat.

Az ember mindennapi tevékenysége közben nem tudja elkerülni, hogy a környezetével való szoros érintkezéskor visszahagyja sajátos és mindenkire jellemző egyedi szagnyomát. Az erre kiképzett jószág pedig szimatmunkája révén képes arra, hogy akár csekély mennyiségű szagot is felismerjen, és azt kövesse.

A kutyakiképzést Belgiumban kezdték, és az 1890-es években megjelentek az első nyomkövető ebek, majd egy csoportjukat a későbbiekben exportálták Európa nagy részébe. 1897-ben alakult meg Angliában a Vérebtenyésztők Társasága, amelynek célja volt az ember felkutatására képes vérebekek kiképzése. A német rendőrség is megpróbálta átvenni a belga mintát, és az egyenruhásaik mellé vad, éber kutyákat vezényeltetett szolgálatba. Az

* Noe Meurer: Jag- und Forstrecht. Verlag Kessel, Remagen-Oberwinter, 2010

1800-as évek közepén Németországban már sok rendőr-kutyát alkalmaztak, 1860-ban pedig kutyás szolgálatokat szerveztek. Ekkorra már jelentősen kibővült a négylábú rendőrök feladatköre, időközben ugyanis felismerték, hogy az ebek nemcsak az emberi nyomot tudják követni, hanem arra is képesek, hogy az egyes emberek szagát megkülönböztessék.

Néhány évtized múlva kísérletekkel támasztották alá, hogy mindenkit egyedi szag jellemez, amelyet a jószág képes érezni, majd több szag közül is kiválasztani. Ez a felismerés vezetett az 1800-as években az első szagazonosító kutyák alkalmazásához.

Magyarországon a rendőr-kutyás szolgálat létrehozásához egy konkrét bűncselekmény elkövetése és felderítése vezetett. 1886-ban a budapesti Váci úton kirabolták és megölték egy tüzelőanyagot árusító telephely tulajdonosát. Az elkövetőt egy magyar vizsla segítségével fogták el. Ennek hatására az 1900-as évek elején megkezdték a rendőr-kutyák alkalmazását. 1910-től a kiképzés Gödöllőn folyt, ahol egy csendőr-kutya-kiképző központot alapítottak. 1948-ban Kispesten kezdődött meg szervezett formában az oktatás, eleinte járőr-kutya-tanfolyamokkal, ezt később kibővítették nyomozó-kutya-kiképző szemináriummal is.

A jelenleg Dunakeszin működő kutyakiképző központ 1951-ben kezdte meg működését, majd Kerepesen is létrehoztak egy kutyákra specializálódott oktatási egységet. A két szervezetet 1964-ben egyesítették, és létrejött a BM Kutyakiképző Iskola.

A jelenlegi nyomkövető-kutya-képzés az Országos Rendőr-főkapitányság Oktatási Igazgatóságának dunakeszi kutyakiképző központjában folyik, ahol nemcsak az állatokat, de a kutyavezetőket is oktatják. Az intézetben több képzési forma működik, így általános rendőr-kutya-, járőr-, nyomkövető-, robbanóanyag-kereső, kábítószer-kereső-, szagazonosító fakultás. A tréningeknek ezen belül is három változata létezik: 1. Amikor a szaktanfolyamokon képzetlen vezető és szintén képzetlen kutyája vesz részt, három-öt hónapos elméleti és gyakorlati oktatáson sajátítják el a szükséges ismereteket. 2. Ha a kutyavezető már megfelelően képzett, a képzetlen kutyával való gyakorlás már csak feleannyi időt vesz igénybe. 3. A kiképzett kutyavezetők és a kutya folyamatos továbbképzéseken vesznek részt, ezáltal garantálva a kutya és a gazda szakmai felkészültségét, folyamatosan ellenőrizve az állatok teljesítő-képességét. Az oktatás és a sikeres vizsga után az ebek kiképzett vezetőikkel együtt szolgálatba állhatnak.

A legtöbb jószágnak öt-hat év „szolgálati ideje” van. Általában kilencévesen nyugdíjba vonulnak. A jövő képzési iránya az úgynevezett duál rendszer-

rú oktatás, amelynek során egy ebet több speciális feladat magas szintű végrehajtására készítenek fel. A kor bűnüldözése megköveteli, hogy a lehető leg-rövidebb időn belül, a lehető leghatékonyabban jussunk el az elkövetőig és a tárgyi bizonyítási eszközökig. Itt már az lenne a cél, hogy a kutya ne csak az elkövető által hátrahagyott nyomokat kutassa fel, hanem segítséget tudjon adni a helyszínről elmenekülő elkövető elfogásához is. Így nem kellene újabb rendőri erőt irányítani a helyszínre, valamint elkerülhető lenne az idő- és információvesztés is. A duál képzésben részesülő ebek segíthetnek az elkövető elfogásakor, a nyomozati cselekményeknél (például házkutatás), robbanóanyag vagy kábítószer felkutatásában is.

A büntetés-végrehajtási intézetek többoldalúan kiképzett kutyákat igényelnek, ez szintén a duál rendszerű képzés irányába mutat. Az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben az ebeket már 14 hetesen bevonják a képzésbe, amelynek során a kutyák a készségeiknek megfelelő kombinált felkészítésben részesülnek. A kiképzett szolgálati kutyák alkalmasak nyomkövetésre, az elkövető útvonalának felderítésére, a menekülő személy elfogására, tárgy és kábítószer felkutatására.

Nike, a csongrádi németjuhász nyomkövető kutya két és fél éves, a dunakeszi kutyakiképző központ iskolájában elsajátította mindazokat az ismereteket, amelyek a bűnüldözés szempontjából jelentőséggel bíró szagnyomok felkutatására, követésére, jelzésére, azonosítására szolgálnak. Ezt támasztják alá az eddigi munkája során elért eredményei, ezekkel javította a jelenlegi nyomozás-eredményességi mutatóinkat.

Nike első bevetése egy kertvárosi lakásbetörés helyszíne volt. Az elkövető kerítésátmászás és ajtókifeszítés módszerével jutott be egy idősebb, egyedül élő nő házába, ahonnan eltulajdonította a nő háztartási berendezéseit. A helyszíni szemlén a nyomozóknak olyan lábbelítől származó nyomot is sikerült rögzíteniük, amely az elkövető egyedi szagát hordozta. A kutya „felvette a szagot”, majd rögtön megindult a gyanúsított feltételezett távozási útvonalán. Nike egészen a sértett szomszédjának házáig ment, majd a kapunál nyomvéget jelzett. A nyomozók a szomszéd házában házkutatást végeztek, ennek nyomán előkerültek az eltulajdonított értékek, illetve egyéb korábbi betöréses lopásból származó tárgyak is.

Gyanúsítottkénti kihallgatásakor az elkövető nem tudta cáfolni az ellene szóló bizonyítékokat, ezért beismerte a bűnösségét, továbbá beismert további, a városban általa elkövetett bűntényt is.

Nike néhány nap múlva újra bebizonyította hasznosságát a bűnüldözésben: újabb betörőket juttatott rendőrkézre. Az elkövetők ajtókifeszítés mód-

szerével jutottak be egy lakatlan kertés házba, ahonnan elektronikai cikkeket és porcelántárgyakat vittek magukkal. Nike, miután „felvette” a betörők által hagyott szagmaradványt, elvezette a nyomozókat abba az utcába, amelyben a gyanúsítottak laktak. A rendőrök a rendelkezésre álló adatok értékelése után rátaláltak az utcában lakó büntetett előéletű nőre és férfira: ők követték el a bűncselekményt. A gyors munka nyomán az eltulajdonított értékeket is megtaláltuk az otthonukban.

A tapasztalatok tehát alátámasztják, hogy a kiképzett nyomkövető kutya a bűnüldözés egyik eredményes résztvevője. A bűncselekmények helyszínén, illetve a nyomon üldözés egyik legfőbb akadálya a kutya számára zavaró, idegen illatanyag, vagy ha az elkövető valamilyen járművel menekül a helyszínről. Egyre jellemzőbb, hogy a tetthelyen a felkészült elkövetők valamilyen idegen erős illatanyaggal tönkreteszik a nyomvonalat. Az eredményes nyomon üldözés egyik gátló tényezője az idő múlása. Minél több idő telik el, annál kevesebb a lehetőség rá, hogy a kutya követni tudja a szagnyomokból összeálló nyomvonalat.

Az időmúlás áthidalására már körülbelül egy évtizede alkalmazzák az Egyesült Államokban az úgynevezett személykereső módszert (*mantrailing*). Ez a hagyományos nyomkereső metódustól arra a tudományos felismerésre alapozva különbözik, amely szerint a kiképzett munkakutya nem a talaj felületén hátrahagyott nyomvonalat keresi, hanem az orrával közel egy magasságban, a levegőben lebegő illatfelhő alapján kutat. Ezt a fajta nyomkeresést jobban ki lehet terjeszteni a bűncselekmények helyszínén, és a módszer alapján kiképzett kutyák az egyéni szagmaradványnyomokat még 12-18 órán belül is képesek felvenni és megkezdni annak követését. Az ilyen munkára a tapasztalatok alapján a legeredményesebben a vadászkutya fajták alkalmazhatók. Amerikában a rendőrségi, ügyészségi, bírósági gyakorlatban jogilag elismert, hogy a mantrailing alapján felkészített kutya az egyéni szagmaradványt több személy szagmaradványa közül képes kiválasztani. Tehát a büntetőeljárásban történő eredményes alkalmazása a felderítésben és a bizonyításban is egyaránt mérhető.

Az Egyesült Államokban bevált új módszerről és a duál rendszerű képzési formáról is megállapítható, hogy a XVIII. századi rendőrkutyák utódai igazodni tudnak a kor bűnüldözési igényeihez, és azt töretlenül képesek kiszolgálni.

Ma Csongrád közbiztonságáért dolgozik Nike, a nyomkövető és Narkó, a járórkutya, és a munkájukkal kivívták a lakosság elismerését.